

příšerná hostina

strach, tajemství, hrůza a šílenství
v české literatuře 14. až 21. století

sestavil radim kopáč

slovařt

8	patrik linhart <i>dál se posud nikdo neodvážil...</i>
20	anonym: <i>legenda o sv. dorotě</i>
23	viktorin kornel ze všehrd: <i>o právích země české knihy devatery</i>
25	anonym: <i>píseň o ráně morové z roku 1599</i>
28	jan amos komenský: <i>labyrint světa a ráj srdce</i>
29	mikuláš dačický z heslova: <i>paměti</i>
30	bohuslav balbín: <i>život svatého jana nepomuckého</i>
33	jan františek beckovský: <i>poselkyně starých příběhův českých</i>
36	anonym: <i>strašlivá historie o bohaté jičínské ženě klatovské, jež se oběsla na stříbrných řetězcích</i>
37	antonín jaroslav puchmajer: <i>lenka</i>
40	vojtěch nejedlý: <i>poslední soud</i>
42	jan hýbl: <i>plukovníka penavára poslouchá strašidlo a strašidlice</i>
45	václav rodomil kramerius: <i>železná košile</i>
59	karel jaromír erben: <i>smolný var</i>
60	karel hynek mácha: <i>krkonošská pouť</i>
69	václav věnceslav ráb: <i>hrabě loketský</i>
74	karel sabina: <i>hrobník</i>
80	karel alois vinařický: <i>dítě umírající</i>
82	anonym: <i>výkladná píseň o hrozném mordu, jenž jeden bohaprázdný pán v hlavním městě vídni roku 1843 spáchal</i>
88	karel havlíček borovský: <i>milencův hrob</i>
92	anonym: <i>anežka bémová v lužickéj ulici...</i>
94	anonym: <i>nová píseň o ukrutné vraždě, která se stala v bavorské zemi. všem manželům na příklad vydaná</i>
97	jozef jirí kolár: <i>pekla zplození</i>
104	anonym: <i>svatební sňatek na smrtelné loži</i>
105	anonym: <i>neštěstí prasknutím granátu</i>
106	otakar červinka: <i>upír</i>
108	jan neruda: <i>vampyr</i>
112	václav beneš-třebízský: <i>příšery</i>
115	albína dvořáková-mráčková: <i>nuž – strojte mne...</i>
116	jakub arbes: <i>svatý xaverius</i>
123	hynek karel grunert: <i>žalostná píseň o jednom národním nešťastném</i>

- pantátovi, který pro lásku dcery své s buršákem zoufale svému životu
konec učinil a samovraždou dokončil*
- 126 julius zeyer: *na pomezí cizích světů*
135 anonym: *lebka divadelního rekvizitáře*
140 augustin eugen mužik: *ztroskotání*
142 eliška krásnohorská: *šumavský robinson*
143 štěpán rektorčík: *kollega blázen*
146 karel babánek: *na dlažbě dvora*
147 josef karel šlejhar: *kuře „melancholik“*
159 karel švanda ze semčic: *adolfina*
171 josef svatopluk machar: *padlým u sadové*
173 alois jirásek: *faustův dům*
180 karel hlaváček: *upír*
182 josef havlík: *příšerný host*
189 anonym: *hrozná smrt*
190 Jiří Sumín: *duch*
197 viktor dyk: *smrt panenky*
200 karel drož: *munte tarcu*
201 jan havlasa: *kdoši*
205 Jiří Karásek ze Lvovic: *radost zániku*
207 růžena jesenská: *noc ve starém zámku*
210 arthur breisky: *báseň v próze*
215 anonym: *ze žárlivosti*
216 maryša b. šárecká: *sen matky*
220 karel šarlih: *sedmero snů melancholického erotika*
227 jan nebeský: *fantom*
229 ignát herrmann: *stráž u mrtvol*
238 emmerich alois hruška: *bratr ďábel*
241 karel weinfurter: *satanistka*
248 josef dýma: *smutná povídka*
251 richard weiner: *smazaný obličej*
265 felix achille de la cámara: *černý mág*
268 františek váňa: *hledání strašidla*
274 joe hloucha: *bonzova hlava*
276 karel vika: *dvě*
278 josef müldner: *příběh z roku 1608*
288 anna maria tilschová: *tři*
291 josef váchal: *krvavý román*
294 arnošt procházka: *sírka*
297 anonym: *něžná rodina*
298 jan opolský: *v tanci*
301 ladislav klíma: *helena marná*
306 jaroslav durych: *valdice*
317 karel čapek: *ukradená vražda*

anonym

legenda o sv. dorotě (druhá polovina 14. století)

[...]

Fabricius král ukrutný,
křestanóm protivný,
tvé-tě krásy požádal,
i snúbce zaslal.

Slibujeť bohatstvie mnoho,
zlato, kamenie drahé,
by jemu povolila,
Krista zapřela.

Ale ty, dievko přecnostná,
k viře jsúci stvrzena,
králem zhrzala.

Rozlitiv sě pohan litý,
zamyslil těžké muky,
jimiž tě bez meškánie
kázal mučiti.

Bez súdu dievku svázavše,
hanebně obnaživše,
bičeváchu tak silně
to tělo svaté.

Tak ji velmi tepiechu,
až potoci tečiechu
té krve nevinné.

Potom na piadla rozpěchu,
udicemi trháchu
tělo jejie přesvaté,
velice zbité.

Ohnivými pochodněmi
pálili prsy jejie,
bez mála až do skončení
pro jméno božie.

Když by mrtva na poly,
zavřechu ji v žaláři
katové lítí.

Devět dní v žaláři byla
beze všeho pokrma,
jsúc tak velmi ztrýzněna:
Kristem zléčena.

Když ji před súdci vediechu,
jakžto záře zchodiechu
pěkností tváře jejie,
té pěkné róže.

Spatřiv to súdce nemilý,
velicět se podivi
dievčíemu zdraví.

Počet s ní sladčě mluviti,
lstivě chtě ji přelstiti,
by se modlám klaněla,
i v ně věřila.

Odpověď cná Dorota:
„Jáť věřím v Jezu Krista,
s ním sě budu kochati
věky věkoma.“

Zařva pohan velmi lýtý,
kázat její tvář zbíti
i hlavu stieti.

[...]

(Karel Jaromír Erben, ed.: *Výbor z literatury české, díl druhý*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1868,
s. 19-20)

bohuslav balbín (1621-1688)

život svatého jana nepomuckého (kolem 1680)

[...]

Nyní přicházím k vypravování příkladu, nad nějž neudálo se u hrobu blaženého Jana smutnějšího. A nevím věru, čím to, že v takové vždycky nenávisti mají kacíři památku a hrob blaženého Jana. Za oné vlády kacířů v Čechách, o níž jsem právě pověděl, po roce 1618, když kalviniani mocí zabrali polovici pražského chrámu metropolitního, část totiž zadnější, a svou bohaprázdnou domáckou Večeří jej poskvrnili, měli jistě před zraky těla svatých Patronů Víta, Zigmunda a jiných Světců, a nepřekážela jim; jediného toliko blaženého Jana Nepomuckého pokorný hrob byl jim trnem v očích. A nejen mříží kolem hrobu vytrhati, ale i tělo blaženého Mučedníka – čin to zajisté i jakéhokoliv těla nedůstojný – z hrobu vynéstí a na obecné místo vyvrhnouti stanovili. Ale blažený Jan výborně si své místo ochránil. V jistý den posláni jsou tam nejsilnější a nejspolehlivější pacholci, jimž to bylo uloženo. Sotva o svatokrádežný zločin se pokusili a mříže železné pákami trhali se jali, hle, tu dva jako s nebe udeření náhle padnou na zemi; jeden vůbec bezduchý už se ani nevzpamatoval, druhý, jemuž řízení práce té svěřeno, rodem Angličan, mladých synů kurfirsta Fridricha (jenž se za krále českého vydával) učitel, polomrtev a těžko dýchaje z kostela na rukou byl vyneseno a za krátko též bídnou duši vypustil; ostatní nebezpečím a pohromou svých druhů varování, s jedné toliko strany hrobu mříží strhše, dílo nedokončeno zanechali. Věc jest truchlivá, ale svědectvím těch, kteří při tom byli, dotvrzena; z nich podnes žije jeden stařec, zvoník

svatovítského chrámu, příhody tehdy pozorovatel; a celý ten příběh viděti před hrobem blaženého Jana Nepomuckého do vykládaného dřeva velmi vkusně vyrytý, a poutníci s podivem si jej prohlížejí. Neblahý tento zázrak uvádí též kniha německá, jíž název jest „Pravdy mluvitel“, v Augsburgu r. 1630 tiskem vydaná, na str. 89. a násl.; a napřed onoho Angličana kalviniana na hrob dorážejícího rouhačné řeči, potom nebeskou pomstu sražením těla jeho na zemi a posléze přenešťastnou smrt za hrozného řevu a bědování, jako by ohněm nějakým býval byl pálen, obšírně vypisuje. V téže knize dále se čte, kterak nedlouho před rozhodnou bitvou bělohorskou, jíž naděje bludařů byly pohřbeny, roku 1620, když jedné noci pacholci kacířští v témže chrámě s pracným úsilím sráželi sochy Krista Ukřižovaného a jiné sochy a obrazy Svatých, jeden zbožný katolík, jenž byl při tom a s bolestí pozoroval, co se dalo, viděl tři muže velebnější podoby než lidské z hrobů vyjít; prvního oděním královským, druhého úborem biskupským se vyznačujícím, třetího též sice v úboru posvátném, ale nepovědomém. Sešli prý se a stáli, jako by o budoucím stavu věcí rokovali, načež zmizeli s očí. A katolíci prý nepochybují, že první dva byli svatý král Václav a svatý biskup Vojtěch, v třetím všichni hádali blaženého Jana Nepomuckého, jehož kacíři tak zběsile nenáviděli a jehož i z hrobu vyvrhnouti chtěli. Tolik ona kniha.

[...]

(Antonín Ludvík Stříž, Stará Říše 1914, s. 68–71)

karel hynek mácha (1810–1836)
krkonošská pout' (1834)

Pozdní večer. Dívky pilně předly,
hoši v kolo k dívčinám si sedli;
plamen z krbu smutně k tomu svítil.
Pocestný uprostřed síně sedí,
na něj každý poslouchaje hledí;
mluvil takto; však i taktéž cítil:
„Hojho, slyšte, kteří ještě bdíte,
dobrý pozor na má slova dejte,
neslýchané, nové věci zvíte!
Však jak pravím, pilně poslouchejte,
neb jak slova jenom vypustíte,
nikdy víc mně neporozumíte.
Vás však, kteří v kobku vaši tmavou
vešli jste a v lůžku tichém spíte,
nad jehožto křížek stkví se hlavou,
neprobudiž smích náš ani lkání!
Tmavou nocí nade vámi jen
zazni moje tiché noční přání:
Dobrou noc! tichý sen!!!“

Chýlilo se k večeru. Osamělý poutník kráčel stezkou ouzkou na rozlehlém temenu hor krkonošských pod vrcholkem Sněžky. Hučel vítr, jako by Slezsko tajemnými slovy mluvilo k sestře české přes rozdělující je hradby. „Pusto kolem,“ povzdechli jinoch, „pták i zvěř mívá kraj tento, ani strom, ani květ nevzejde tuto, jen člověk jediný tiskne se vždy výše a výše v čistější nebe blankyt,

Storm 17

a nenalézá zde leč tajemně šustící mech a studený sníh.“ Vtom nesl vítr okolo tváře jeho motýla, jenž ouzkostlivě nadarmo se bránil křídelkoma barevnýma, chtěje nazpět dolů v květné kraje, odkud ho bouřlivý vítr byl zanesl. „Nešťastný, toužíš nazpět v luhy pestré, které ti byly kolébkou; - ty jsi nechtěl v kraje tyto, proti vůli tvé tě v chladnou výši zanáší ten samý vítr, co tě v mládí tvém kolíbal na líci rozvitého kvítí; - já jsem pravil, že člověk se tiskne vzhůru k jasnému nebi; - ó on musí,“ zastíraje si rukou čelo, „musí. - Postup mi vichřice motýla tohoto, já jej vezmu s sebou zpět v kraje oné, odkudš jej zanesla.“ Vtom lapil motýla, však nadarmo, on již ustydl umořený zde panující zimou; zasmutnělý usedl na osamělém skalisku, časem pohledaje přes pustou lučinu bílou v ourodné roviny slezské, časem zrak svůj obracuje na temné lesy, příkrývající krajinu českou.

Jinoch tento byl as dvacíletý; černý oděv jeho pevně přiléhaje jevil štíhlost vysoké postavy; temné vlasy jeho syčely ve větru kolem bledých líc a pěkného čela. Modré oko jeho nevýslovnou prozrazovalo touhu; takže celá jeho postava zdála se býti v soumraku večerním od pustých skal obraženým ohlasem písně „Znáš-li tu zem, kde citrynový květ“ atd.

To byla první pouť jeho; - sotva čtyrykráté navštívilo slunce hrobky králů českých v chrámu Pražském od toho času, co on se loučil s Vyšehradem pustým; však jakkoli jen dvacetkráté spatřil rozlévati se studený sníh ustydlé země v chladné slzy, již na této první své pouti seznal, že nevešel v takový svět, jaký jemu slibovala mladistvá obrazotvornost jeho. On s roztouženým srdcem vstoupil v svět; doufaje, že všechny sny, které mladost jeho růžovými zdobily věnci, zde v opravdivost nalezne změněné, byl by celý láskou obejmul svět. Než příliš brzo sklesla opona, a on procitl ze snů mladistvých. On chtěl utrhnouti kvítko v měsíčním vzešlé luhu, a rosa noční co slza chladná skropila vřelou mu ruku; on se sehnul k rozvité růži okouzlený vůní její, a spatřil, že z časného vykvětá hrobu; on za svítání obdivoval lilie sněhobílou zář, než již v noc viděl ji skláněti korunu stříbrobílou k vlhké zemi; on hledal lid, jaký žil ve snách jeho, a pouhé larvy s ousměchem hleděly v oko jeho cituplné; zkrátka on hledal ráj snů svých v světě tomto, on po něm roze-

střel náruč, a pouhou lásky prázdnou sevřel zem na prsa horoucí. Uleknutý chtěl se vrátiti zpět v říši mladosti své, než nadarmo jen plakal za sny uprchlými, samotný teď seděl v pustině, hluboko pod ním příroda květoucí; nemilovaný a nic nemilující dlel na skalisku osamělém nad horami zardělými v právě zapadajícím slunci. Hlas zvonů večerních potkával se z krajů českých i z roviny slezské na temenu hory a jen živěji vždy mu na mysl uváděl uprchlé dny; - vtom v duchu jeho vzplanula myšlenka na tebe, dívko milostná, než hor množství a patero řek dělilo ho od tebe. Nic nemilující, pravil jsem? - Oh on ještě miloval tebe, než pozdě - pozdě, ty již ztracená jsi byla pro něho; - ty jsi vzešla jemu co hvězda jitrní nad temné vlny myšlenek nynějších a první papršky padaly opět v jeho temnou mrtvou noc; zlaté sny mladosti jeho vrátily se zpět, než myšlenka, že jediná hvězda, které lze bylo osvítiti stezky pouti jeho svitem růžovým, není hvězdou jeho, a že papršky její jen proto usmály se teď ve tmou jej obkličující, aby tak brzo zase zahasly a jen mocněji aby probudily touhu jeho po světle, řítila jej nazpět v noc myšlenek předešlých. Povstana patřil dolu v krajinu usmívající se ve zlatě večerním a lkání jeho znělo hlasně krajinou utichlou: „Ty jsi byla sluncem mým, než ach ty jsi zašla již navždy, a žádný den nezardí se více nad životem mým; osamělý poutník opět kráčeti budu nocí neskonalou, jejíž pustá tichost obživne jen vlastním lkáním mojím; čirou tmou opět rozestíratí budu rámě má za nicotnými postavami a přeludy mých snů, až chápajícího se osamělého stromu mne v noc zavítá koruna jeho opět slzami ledovými probudí ze snů horoucích v opravdivost strastnou, až vlastní vřelé slzy moje v led ustydnou a sny moje pohynou ve věčném snůpustém spaní. A pak až poslední dech můj se mísíti bude s červánky na večerním nebi a poslední myšlenka má s lehkou mlhou rozloží se nad vlastní mou, pak spláchne dešť a setře vítr stopy kroků mých, jak bych nikdy nebyl šel po horách těchto; - ty, přírodo, hrob můj sama sebe klamající přístřeš travinou zelenější krajiny vůkolní a opět nade mnou usmívati se budeš, jak bych nikdy nebyl býval zde a jako by ústa má nikdy nebyla zvolala horám těmto „dobrou noc!““ Umlkl, ticho kolem, jen ohlas od hor po stranách jeho strmících opětoval danou

dobrou noc - dobrou noc. - Slunce zašlo za temné hory; jako mrak černý vystupovaly vrcholky jejich na obzoru země české, a za horami protějššími vycházela slunce světů jiných; v rozsedlinách mezi horami již byla černá noc, na rovinách se ještě šerilo; města co bílá znamínka vyhlížela z šerých stínů; nad nimi se kroužil lehký kouř a sníživ se plížil se po tváři tichých jezer, v nichž se zhlížely vycházející hvězdy, sem tam je barvila zář malých plamínek hořících po hrázích temných. Večír byl jasný a čistý, jak jen na horách bývá, měsíc byl blízký ouplňku a záře jeho stříbřila osněžená čela zmodralých hor, jenž z temné noci strměly co zesinalé hlavy mrtvých králů, korunované stříbrnými vínký. - Dlouho tak stál jinoch zapomenutý hledě v krajinu tichou; všechny hvězdy již slavily krásnou noc, on ještě dlel na osamělém skalisku; - bylo chladno, studený vítr skučel mezi horami a zdola hučely lesy a řeky pospíchající z pustých hor do krajin ourodných; měsíc stál vysoko na dráze své a jinoch ještě posud nepokročil z místa svého. - Vtom bily hodiny půlnoc, kdežto dříve nic neslyšel, a zdálo se, že blízko něho, ale dutě a hrůzně nesl se temný zvuk zvonu jejich po temenu širém a obrážel se o čela hor, až poslední ohlas temněji a temněji se vracel, pak bylo zase ticho. Rychle ohlédl se jinoch, a klamal papršlek měsíce zemdlelé zraky jeho, či byla opravdivost strašná, co spatřil? - Zdálo se, jako by se byl rozlehl vrcholek Sněžky a visel zrovna nad ním; skvostný, v gotickém způsobu stavěný, teď napolo již zřícený klášter a nákladný chrám jeho zdobil temno její; vysoké schody vedly ke goticky vyklenutému vchodu, štíhlé sloupy, mistrovsky tesané, někde však již zpřerážené sochy stály okolo vysokých gotických klenutí, nimiž se loudil svit měsíce, a papršky hvězd prolétovaly zřícenými okny, tam stříbříce pozůstatky drobných sloupků a jiných ozdob gotických, tu zase obrážejíce se o obrazy rozličných svatých, jejichž postavy vypálené byly pestrými barvami v sem tam pozůstalém skle goticky klenutých oken. Po obou stranách stály věže silné, polo však již rozřícené, jako stavení celé zdobily i ty štíhlé sloupky, hlavičky lidské, ba i zvířat rozličných, květiny a ovoce i celé postavy lidské, zvířat, stromů atd., však tak drobounce z kamene tesané, že povýšenějších nelzelo v světle měsíčním rozeznati; všechny po-

stavy tyto zdály se v třepetajícím se papršlku žítí a se pohybovati; uprostřed stavení chrámového mezi věžmi nejvyšší byly hodiny; na tabuli vypadající co zatmělé slunce zářily jako písmo hvězdné litery početní a jasně zlatá ručička svítila co měsíc ve čtvrti poslední bledou nocí, ukazující právě půlnoc. Vzchopiv se jinoch chtěl spěchati vzhůru ke zdi hřbitovní, taktéž v gotickém způsobu ozdobené sochami a znaky zde odpočívajících, a vejíti vchodem nízkým na hřbitov, odtud po vysokých schodech vstoupiti v otevřený chrám, v kterém na vysoký oltář jakási tajemné svítilo světlo; čím však více spěchal, tím více se opíral silný vítr v roucho jeho, právě jak se to zdává v nepokojném snu, takže jakkoli se namáhal blíže přijíti, vždy se mu zdálo, že v stejné dálce zůstává. – Tak se přiblížilo jitro, vítr pomalu utichl a právě stál při zdi hřbitova, kdy celý klášter planul v růžožhavé záři vycházejícího slunce. Dveře chrámové samy od sebe se zavřely; vstoupiv tedy jinoch v chodbu klášterní, vešel vstříc spěchajícímu mnichu, který, jak by jej již dávno byl znal, takto k němu mluví: „Právě vhod přicházíte, nebo dnešního dne procitnou zmrtevší bratři kláštera našeho a lze vám poptávaní se jich na všecko, co jste již tak dávno dychtil zvědět.“ A jako by se bylo rozbřeslo v duchu jinochovém aneb jako by dávno byl slyšával o klášteřu tomto, bylo mu známo, co se nyní dítí má. I bylo to následující. Řeholní bratři kláštera tohoto měli uprostřed zdí svých rozlehlou síň, v níž kdo z mnichů tamních po jistých obřadech vstoupil, ztuhl a jako by zemřel, ale každoročně v jistý den se všemi tam vešlými obživil, po skonání pak dne toho opět ztuhl, a tak trval za celý rok až do toho samého dne; což se s ním tak dítí mělo až do skonání světa. Kráčel za mnichem jej vedoucím a vstoupil v poukázanou mu předsíň. Kolem při zdi stálo několik mrtvých mnichů, ruce na prsou složené majících, mladých i starých; bledá tvář i v smrti jakousi hrůznou ještě jevila nespokojenost. I tázal se mnicha, zdalíž i tito neobživnou, načež onen takto odpovídal: „Ne, tito neobživnou! Neboť volno zavřeným v té síni, jednou v roce kdy obživnou, vystoupiti a pak se vrátiti neb ne. Kterí se nevrátí v síň onou, nýbrž v předsíni této zůstanou, zemřou a neobživnou více, a po roce pak pochovávání bývají. Tak se i těmto zošklivilo živobyť

i jednodenní v roce, a raději spáti chtějí sen nepřespaný; - až slunce uprostřed své státi bude dráhy, pochováni budou na hřbitově, který jste spatřil kolem chrámu. Nyní však vstupte v síň velkou.“ Dořekl, a dveře síně velké rozlétly se. Zacloněnými okny mdlé padalo světlo ve vysokou i ozdobnou síň gotickou hrůzné velikosti. - Šerem tímto stálo nesčíslné množství mnichů mrtvých sem tam shluklých, každý v postavě té, v jaké se ho smrt dotkla. S napřaženou jeden stál rukou, jako by něco vypravoval; podle něho druhý, opřené na prvního maje oči mrtvé, jako by pilně poslouchal řeč umlklou; třetí se shýbal něco zvedaje; čtvrtý kleče se sepjatýma rukama zdál se modlit; a tak dále. I dal mnich jinochovi následující ponaučení i výstrahu: „Mezi nesčíslným množstvím tím musíte běhati a v běhu rozličné jim činiti otázky. Stanete-li státi, zemřou jakoby poznovu, a neobživnou až ku pohřbu navždy zemřelých svých bratří; - aniž se smíte přes tři hodiny zdržeti mezi nimi, nechcete-li mezi onými zmrtvělymi sám živý po celý zůstatí rok.“ - I vběhl jinoch v síň a v běhu rozličné činil na ně otázky; i počali se pohybovati, jako stínové země se nedotýkajíce, jako pohnuti od běhu jeho zbouřeným povětřím, a jakýmsi tajemným šepotem odpovídali na otázky jeho, takže se hrůzou chvělo srdce jeho. - Nežli tři hodiny prošly, z otevřené vyběhl síně, s hrůzou proběhl předsíň a octl se po kraj skaliny nad hluboko pod ním ležící krajinou, světlu však odvyklé oči, jako raněné náramným bleskem slunce předpoledního, hojně prolévaly slzy, aniž mohl dobře rozeznati něčeho vůkol sebe; i bolestí strašlivá svírala srdce jeho. Schýlilo se po čase poledne, uschly oči jeho, i znovu okřál. - Klášterní temně i dutě zněly zvony; - a smutné zpěvy pohřeb provázejících mnichů nesly se v ucho jeho. - Ohlédl se jinoch i spatřil bránou klášterní sem se beroucí průvod navždy zemřelých bratří. Náramný smutek i touha nevyslovitelná pojaly srdce jeho, kdy spatřil, an živí mnichové nesou ku pohřbu navždy zemřelé bratry, obživlí však mnichové davem se hrnuli z klášterních bran zpovzdálí. Smutně obrátil zraky své na dolem ležící, rozkošně květoucí krajinu; - v dálce ji broubily modrošeré hory jako vlny nočního moře a černé mračno sypalo hustý déšť na rozkvětlé mezi onými horami luhy. Zrovna nad

ním svítlo slunce, krajina pod ním jak by se usmívala, osení líbezně i sladce zavánělo posekané na loukách dolejších i na temenu hory; radostný hlahol a ples ptactva z pod ním ležících hájů i lesů mísil se v hluk rychle z hory v oudolí hluboké padajících vod i v smutné zpěvy mnichů. Zdálo se mu, jako by z dálky šeptaly šedé hory i hustý hučel děšť: „My jasná věkobytně zdvíháme čela, aniž kdy zajdem; – my zrosíme květ uvadlý, aby nezhybnul, ale vykvětl znovu a vůni líbeznou vydával!“ „My však spáti budeme sen nepřespaný!“ znělo, jako by se chechtali mnichové mrtví. Nesčíslné množství obživlých mnichů hrnulo se na vše strany hory; i spěchal jinoch zpět ku hřbitovu, chtěje spatřiti pohřeb navždy zemřelých; a jak stranou se uhýbá, chtěje se vyhnouti valícímu se davu, i obživlé za ním přilétovaly stíny; odskočí na druhou stranu, opět se valí stínové za ním – za ním; ustoupí zpět, i sem jej stínové následují. I mluví jeden z nich: „Darmo se nám vyhýbáš, povětrí za tebou se táhnoucí nás za tebou nutí; zůstaň státi a nejlehčí vítr zažene nás po tváři vrchu okolo tebe.“ Zůstal jinoch státi a mnichové se hnuli po kraj hory, stezkou chtějíce dolů; – mnohý vrhl se dolů ze strmíci nad krajinu skaliny, nevýslovnou touhou zapálené zraky jejich hleděly za tmavé hory, srážející však se vítr vždy je opět shromažďoval na temenu hory. – Zacházelo slunce, – schýlil se večer pozdní, – silněji zavánělo osení zdola a ticho svaté se rozprostíralo nad krajinou širou. – Nelze vypsati žalost, jakou jevily zraky mnichů patřících za zapadajícím sluncem a pak za světlem umírajícím; než nadarmo, – došel den života stínů a nevolné tiskl vítr v předsíně strašnou. Mnozí na rozpacích, lomíce rukama, stáli na prahu velké síně; chechtajíce se vrhli se jiní v síň rozlehlou; někteří pak smutně plačící rozhostili se při zdech předsíně s složenýma na prsou rukama; pak se zavřela síň i předsíně. –

Byla chladná noc; ouzkou mezi horami rozsedlinou ubíral se poutník mdlým krokem z hor. Naproti němu v celé své výšce stála Sněžka, na vrcholku jejím sněhokrytém stál teď jen osamělý kříž; ouplný měsíc zrovna přes něj přehlížel v rozsedlinu, takže se zdál křížem ve čtyry stejné kusy rozdělen býti. „Dobrou noc, dobrou noc!“ šeptal umdlelý poutník hlasem sla-

bým. - Co ztracený papršlek Lůny zdála se před ním vznášeti
bledá postava ženská; mrtvé oko upřené bylo vzhůru ku kříži,
tvář její křídobílá, pysky zesinalé budily hrůzu; a ztuhlá sněho-
bílá ruka neustále vzhůru prstem nataženým ukazující stkvěla
se v papršku měsíčním; zdaliž však ku kříži neb na měsíc uka-
zovala, nebylo lze rozhodnouti. Vtom obešel poutník skalinu
a Sněžka zmizela ze zraků jeho; - postava ta víc a více se měnila,
až posléze šedý stařec kráčel před ním; dlouhé šedé vlasy pada-
ly okolo mrtvého obličje a mísily se s bílou pod pás dosahující
bradou. Ve vlasy jeho vpletený byl věnec z bílých a červených
růží. Při nohou jeho se pěníla řeka padající z vysoké skály nad
ním, v bílé pění rozevřený stál černý vchod a v tento ukazovala
ruka starcova. Poutník pohlédl sám na sebe, a strašně byl pro-
měněn, i jemu padaly šedé vlasy okolo vysokého vráskovitého
čela po dutých lících a mísily se s bílou pod pás dosahující
bradou; smutně hleděl ve tmavý průchod; - za ním planulo zoře; -
ještě jednou se chtěl ohlédnouti k různobarevným červánkům
ozlacujícím stezku přešlou; než bouřlivý, hlučně a hrůzně lka-
jící víchr mluvil k němu z končin těch slovy tajemnými a moc
neznámá tiskla ho vpřed, touha nevýslovná táhla jej za sebou
v neznámou zemi stezkou neznámou. - Poutník následoval star-
ce v temný průchod.

Krásné jitro vzešlo nad hlubokým dolem na východu hor kr-
konošských. Tmavé jedle a borovice stály po horách v oděvu
rosném, z vysoké skály padala řeka ve vymletou hlubinu, zče-
řená v bílé pěny; kde však tišeji odplývala, byly vody její čis-
té a jasné, hlubina její zelenala se co lučiny zjara. V hlubinách
těchto dřímal poutník, hlučný spád vody uzpíval jej v nejtišší
sen, a vlny říčné táhly teď nad ním co zvučné lkání zvonů ve-
černích tichou krajinou svůj řad, však již neuváděly co druhdy
zvonů zvuk v ducha poutníkova minulé dny.

(Spisy Karla Hynka Máchy, svazek 2., Průza, SNKLU, Praha 1961, s. 107-115)